

โอบปิ่นป่า...สร้างงความม

เปลี่ยนช้างสู่'กฤษบุรี'ใหม่

พื้นป่า...สร้างคามเข้าใจ

ยังสร้างสู่ 'กฤษฎี ิมดล'

★เตลิบิวส์★ วไรตี้

ช้างป่าเข้าไปทำลายพืชผลผลิตของชาวบ้าน ถือเป็นปัญหาที่มีมายาวนาน แม้มีแนวคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่สุดท้ายด้วยความฉลาดของช้างก็พลิกแพลง จนคนคาดคิดไม่ถึง แต่สำหรับที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี อ.กุยบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ เป็นอีกพื้นที่ ซึ่งมีการวางแผน ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบได้อย่างน่าสนใจ

นเรศณ์ เลือทุเรียน ผู้จัดการโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่ากุยบุรี องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สำนักงานประเทศไทย (WWF) เล่าว่า ปัญหาความขัดแย้งเรื่องของช้างป่า ในหลายพื้นที่มักเกิดกับชาวบ้าน โดยเฉพาะช่วงหน้าแล้ง ที่แหล่งอาหารภายในป่าขาดแคลน ทำให้ช้างป่าพากันออกมากินพืชผลชาวบ้านที่อยู่รอบ ๆ ซึ่งการจัดการต้องอาศัยการทำความเข้าใจ ทั้งจากชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่อุทยาน เช่นการจัดการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี ที่ทำงานในเรื่องนี้ทั้งการวิจัยเก็บข้อมูล และหาแนวทางแก้ปัญหา ร่วมกันในชุมชน จนปัจจุบันความขัดแย้งค่อย ๆ ลดลง

โดย 4-5 ปีก่อนมีการเก็บข้อมูลสถิติพบว่า ช้างป่าใน

โอบฉีนป่า...สร้าง เปลี่ยนช้างช้างสู่'กุยบุรี'

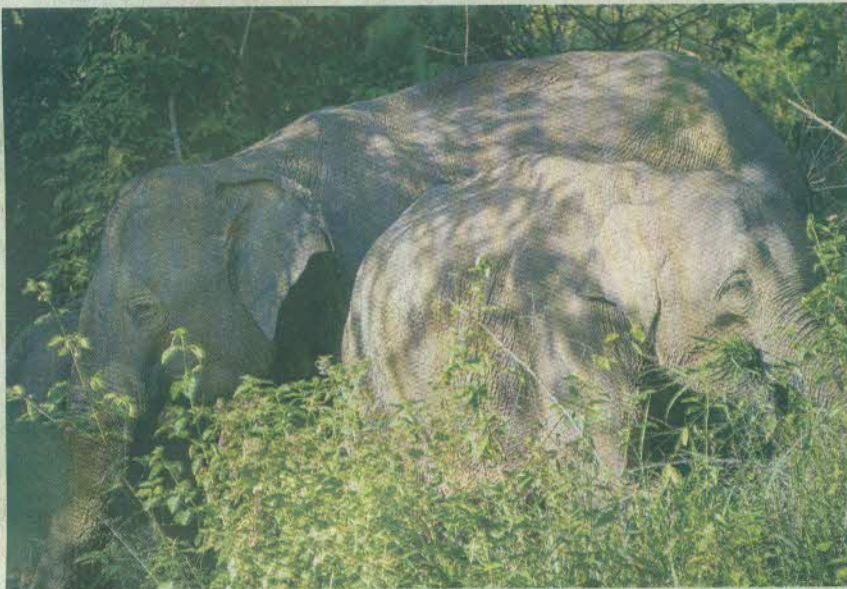
อุทยานแห่งชาติกุยบุรี มีไม่ต่ำกว่า 237 ตัว ต่อมาเมื่อเริ่มมีการจัดการที่เป็นระบบมากขึ้น พบว่ามีประชากรช้างเพิ่มขึ้นกว่า 300 ตัว โดยพื้นที่อยู่อาศัยของช้างจะอยู่บริเวณพื้นที่ราบตรงกลางของอุทยาน ขณะที่พื้นที่ส่วนอื่นจะเป็นภูเขา ซึ่งช้างป่ามักไม่ค่อยไปอยู่อาศัย

“เมื่อลองมาเปรียบเทียบกับอดีต ช้างที่กุยบุรี มักอยู่บริเวณพื้นที่ราบลุ่มกลางอุทยาน เหมือนกับบรรพบุรุษในรุ่นก่อน ๆ เราจึงพยายามวางเป้าหมายในการสร้างพื้นที่นี้ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้ช้างป่าจะได้ไม่ออกไปนอกพื้นที่ แล้วทำลายพืชไร่ของชาวบ้าน”

โดยการจัดการจะร่วมกับเจ้าหน้าที่อุทยาน โดยเราในฐานะหน่วยงานภาคประชาสังคม นอกจากจะมีทีมวิจัยเข้ามาแล้ว ยังมีการจัดหาแหล่งทุน ในการสร้างแหล่งอาหารในป่า เช่น ทำแปลงหญ้า สร้างแหล่งน้ำ และทำโปง เพื่อให้ช้างไม่ขาดแคลนอาหาร แต่ก็มีช้างบางกลุ่ม ที่เป็นกลุ่มประจำมักจะออกไปกินพืชไร่ของชาวบ้านประมาณ 50 ตัว

โดยช้างกลุ่มที่เป็นปัญหา จะมีทีมเฝ้าระวัง 4 ชุด มีการติดตั้งกล้องและระบบเซ็นเซอร์ โดยกล้องจะมี 25 ตัว ที่จะนำไปติดตั้งในจุดที่เป็นทางเดินของช้างที่จะออกไปสู่ไร่ชาวบ้าน เมื่อช้างผ่านเซ็นเซอร์ จะแจ้งไปยังมือถือของตัวแทนชุดเฝ้าระวัง เพื่อไปตรวจในจุดที่จะทำการไล่ช้างกลับไปยังผืนป่า

ด้วยเทคโนโลยีที่นำมาช่วยทำให้มีการจัดการที่เร็วขึ้น แต่ช้างเป็นสัตว์ที่ฉลาดรู้จักรู้เรียนรู ซึ่งเขาจะรู้ว่า ถ้าหากถูกชุดเฝ้าระวังจับได้บ่อย ๆ จะเปลี่ยนทางเดินใหม่ ทำให้ทีมงานต้องคอยเฝ้าสังเกต และนำกล้องลับเปลี่ยนไปติดตั้งยังด้านที่ช้างจะเดินผ่านในจุดอื่น ๆ ขณะที่ชาวบ้านเองก็มีส่วนร่วมในการดูแล เพราะ

ถ้าหากเห็นช้างออกมายังพื้นที่ด้านนอกจะมีการแจ้งมายังหน่วยเฝ้าระวัง ซึ่งทำให้ชาวบ้านไม่ได้รับอันตราย และป้องกันการกระทบกระทั่งระหว่างคนกับช้างได้

“ก่อนหน้านี้ มีแกนนำในชุมชนตื่นตัวและรวมกลุ่ม เพื่อดูแลจัดการปัญหาเรื่องช้างป่า จึงทำให้เราสามารถวางระบบการจัดการได้อย่างยั่งยืน แต่สิ่งที่สำคัญคือแหล่งอาหาร โดยเฉพาะในหน้าแล้งทางทีมงานต้องเข้าไปตรวจในจุดที่เป็นแหล่งอาหารทุกวัน เพราะถ้าแหล่งอาหารขาดแคลน ช้างจะพากันออกไปกินพืชผลของชาวบ้าน”

แต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือ การสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

เพราะหลังจากมีการจัดการแล้ว ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวสร้างรายได้ โดยนำชาวบ้านมาท่องเที่ยวชมธรรมชาติ ชาวบ้านกลุ่มนี้จะรับผิดชอบที่จะลงมากินอาหาร ซึ่งพอขึ้น ชาวบ้านที่เคยได้รับผลกระทบ เพราะเขาเริ่มมีรายได้จาก

...สร้างความเข้าใจ สู่ 'กฤษบุรี ไม้ดล'

“ประชากรช้างเพิ่มขึ้น ทำให้สัตว์ป่าอื่นๆ เพิ่มขึ้นด้วย”

นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม

นี้มีสมาชิกชาวบ้านที่เข้าร่วมในการนำ
เที่ยวมากขึ้น

ขณะที่อุทยานฯ เองมีรายได้เพิ่มขึ้น
และลดความรุนแรงระหว่างช้างกับชาว
บ้าน สิ่งนี้ทำให้แนวทางการอนุรักษ์ช้างของ
ที่นี่ค่อนข้างมีระบบกว่าที่อื่น แมื่อนาคตรา
จะห้ามช้างไม่ให้ออกไปกินพืชผลของชาว
บ้านได้แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ความ
รุนแรงต่าง ๆ จะลดลง และอยู่กันอย่าง
เข้าใจมากขึ้น

การที่ประชากรช้างเพิ่มขึ้น ย่อม
ส่งผลให้สัตว์ป่าอื่น ๆ เพิ่มขึ้นด้วย เพราะ
เสือโคร่งหายไปจากผืนป่ากุยบุรีนับตั้งแต่
ปี พ.ศ. 2555 แต่เราไม่คิดว่ามันหายไป
เพราะปัญหาจากเหยื่อ เนื่องจากสัตว์กิน
พืชในบริเวณนี้มีจำนวนค่อนข้างเยอะกว่า
จุดอื่น และยังเชื่อว่าเสือในบริเวณนี้ไม่ได้
ตายไปทั้งหมด แต่อาจเกิดจากการย้าย
ถิ่นฐานมากกว่า

เพราะเสือโคร่งไม่ใช่สัตว์ที่ขยาย
พันธุ์ได้รวดเร็ว ซึ่งในช่วงแรกที่เราเข้าไป
ในพื้นที่กุยบุรี อาจจะเป็นช่วงที่ช้างเกินไป
แล้ว มันอาจเป็นช่วงสุดท้ายของประชากร
แล้ว ดังนั้นในทุก ๆ ปีที่เราอยู่ที่นี่ เรายังหวัง
ว่าสักวันจะเจอ ซึ่งการพบรอยตีนเสือโคร่ง

จะมีการแจ้งมายังหน่วยเฝ้า
และป้องกันการกระทบกระทั่ง
กันตัวและรวมกลุ่ม เพื่อดูแล
สามารถวางระบบการจัดการได้
การ โดยเฉพาะในหน้าแล้งทาง
อาหารทุกวัน เพราะถ้าแหล่ง
พืชผลของชาวบ้าน”
ทางการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

เพราะหลังจากมีการจัดการเรื่องแหล่งอาหารของช้างแล้ว เราจะให้
ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยแนวคิดหลักคือการ
สร้างรายได้ โดยนำชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากช้างมาเป็นกลุ่ม
นำร่องในการฝึกให้เป็นผู้นำเที่ยว และรู้ถึงวิธีการให้ข้อมูลในเชิงท่องเที่ยว
ด้านธรรมชาติ

ชาวบ้านกลุ่มนี้จะบริการรถกระบะนำเที่ยว เพื่อเข้าไปชมในจุด
ที่ช้างจะลงมากินอาหาร ซึ่งพอทำไปก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมช้างเยอะ
ขึ้น ชาวบ้านที่เคยได้รับผลกระทบก็เริ่มมีมุมมองที่เป็นมิตรต่อช้างมาก
ขึ้น เพราะเขาเริ่มมีรายได้จากการท่องเที่ยวเข้ามาเสริม จึงทำให้ตอน

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2562 ถือเป็นข่าวดี และเยี่ยมไปด้วยความหวัง ถือ
เป็นแรงผลักดันให้ทีมงานดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ต่อไปอย่างสุด
ความสามารถ

เพราะจากจุดเริ่มต้นของปัญหาช้างป่า นำสู่การสร้าง
ความร่วมมือในหลายรูปแบบ และสุดท้ายนอกจากจะช่วย
บรรเทาเหล่าช้างป่าแล้ว ยังทำให้สัตว์ป่าอื่น ๆ ในอุทยานแห่ง
ชาติกุยบุรี เพิ่มขึ้นอีกด้วย.

• ดร.วรุณ ดิหมั่นไวย •